

Opiskelija- ja urheilijaidentiteettien vahvuudet ja niiden väliset erot yläkoulussa ja lukiossa

Kia Komulainen

Kasvatustieteen proseminarityö
Kevätlukukausi 2018
Opettajankoulutuslaitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Komulainen, Kia. Opiskelija- ja urheilijaidentiteettien vahvuuksien väliset erot yläkoulussa ja lukiossa. 2018. Kasvatustieteen proseminarityö. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. 42 sivua.

Tässä tutkielmassa pyrittiin selvittämään sotkamolaisten yläkoululaisten ja lukiolaisten opiskelija- ja urheilijaidentiteettien vahvuuksien eroja eri ryhmien välillä. Tutkimukseen osallistui (n=182) opiskelijaa, joista yläkoululaisia oli 97 ja lukiolaisia 84. Kaikki opiskelijat vastasivat opiskelijaidentiteetin vahvuutta mittaaviin kysymyksiin ja opiskelijat, jotka kertoivat kyselyssä harrastavansa kilpaurheilua (n=71) vastasivat myös urheilijaidentiteettiä koskeviin väittämiin. Kilpaurheilijoista (n=46) opiskelee yläkoulun ja lukion yhteydessä toimivassa urheiluakatemiassa. Tutkimukseen vastattiin sähköisellä kyselylomakkeella, joka koostui taustakysymyksistä ja opiskelija- ja urheilijaidentiteettien vahvuutta mittaavista väittämistä. Kysymykset perustuivat Athletic Identity Measurement Scale -mittariin (AIMS; Brewer, Van Raalte & Linder, 1993). Tutkimusaineistoa analysoitiin vertailemalla väitteiden summamuuttujien keskiarvoja Mann-Whitneyn u-testin, t-testin ja varianssianalyysin avulla. Aineiston perusteella tyttöjen opiskelijaidentiteetti oli poikien opiskelijaidentiteettiä vahvempaa. Myös lukiolaisten opiskelijaidentiteetti oli yläkoululaisten opiskelijaidentiteettiä vahvempaa. Hiihtolajien ja pesäpalloilijoiden urheilijaidentiteetit olivat vahvempia kuin muiden lajien ryhmän ja urheiluakatemiaalaisten urheilijaidentiteetti oli vahvempaa kuin muiden kilpaurheilijoiden. Näyttäisi siltä, että tytöt kokevat opiskelijaidentiteetin vahvemmin osaksi omaa identiteettiään kuin pojat, mikä voi johtua esimerkiksi Pisa-tuloksissakin todettujen sukupuolten välisten oppimistulosten eroissa. Lukiolaisten vahvempi identiteetti voi johtua identiteetin rakentumisen vaiheista tai ryhmiä yhdistävistä tekijöistä. Urheilijoiden identiteetin vahvuudet voivat selittyä lajien välisistä eroista esimerkiksi valmentajissa, valmennuksessa ja siihen liittyvistä tavoitteista.

Asiasanat: identiteetti, opiskelijaidentiteetti, urheilijaidentiteetti, lukio, yläkoulu

SISÄLTÖ

Tiivistelmä.....	2
Sisältö	3
1 Johdanto.....	5
2 Taustakäsitteet	7
2.1 Identiteetti.....	7
2.2 Persoonallisuus	9
2.3 Motivaatio.....	10
2.4 Sosiaalisuus ja ryhmäidentiteetti	12
2.5 Urheilijan polku	13
3 Tutkimuksen toteuttaminen	14
3.1 Tutkimuskysymykset	14
3.2 Tutkimuksen konteksti	14
3.3 Tutkittavat	15
3.4 Aineiston keruu	16
3.5 Muuttujat	16
3.6 Analyysimenetelmät	18
3.7 Tutkimuksen eettisyys.....	19
4 Tulokset	21
4.1 Aineiston kuvailu	21
4.2 Opiskelijaidentiteettien vahvuuksien erot.....	23
4.3 Urheilijaidentiteettien vahvuuksien erot	24
5 Pohdinta	25
5.1 Keskeisimmät johtopäätökset.....	25
5.2 Opiskelijaidentiteettien väliset erot	26

5.3	Urheilijaidentiteettien väliset erot.....	27
5.4	Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet.....	29
	Lähteet	32
	Liitteet.....	36

1 JOHDANTO

Nuoruuden kehitystehtävien ja roolien muutosten myötä nuoren tulee valmistautua jatko-opintoihin, tulevaan ammattiin sekä löytää itselleen merkitykselliset roolit. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila, 2014, 149). Täten nuoren yksilöllinen ja pysyvä kokemus itsestään, eli identiteetti, koostuu useasta eri osa-alueesta, jotka antavat pohjan muun muassa ammatilliseen valintaan, roolien saavuttamiseen ja arvoihin sitoutumiseen (Nurmi, ym., 2014).

Parhaimmillaan yksilön identiteetti on vahva usealla eri osa-alueella. Identiteettien osa-alueiden kehitys ei kuitenkaan etene samaa tahtia, vaan siihen vaikuttavat muun muassa henkilökohtaiset kiinnostuksen kohteet ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet. Identiteetin kannalta keskeiset elämänaalueet määrittyvät yhteisön ja ikäryhmän, sekä kulttuurisen ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien kautta. (Nurmi, ym., 2014.) Yhdessä paljon aikaa viettävien nuorten samankaltaisuutta esimerkiksi koulutuspoluissa selittävät heitä yhdistävät tekijät, kuten ikä, sukupuoli, koulumenestys ja omaa tulevaisuutta koskevat käsitykset (Kiuru, ym., 2007: Nurmi, ym., 2014).

Perusopetuksessa jokaisella koululla on opetustehtävien lisäksi kasvatustehtävä. Kasvatustehtävän myötä perusopetuksen tulee antaa mahdollisuus myönteisen identiteetin rakentamiseen oppijoina, ihmisinä ja yhteisön jäseninä. (Opetushallitus, 2014, 18.) Kasvatustehtävät jatkuvat lukiokoulutuksessa, jolloin opiskelijat kehittävät omaa identiteettiään samalla rakentaen käsitystään menneestä ja suuntautuen tulevaan (Opetushallitus, 2015, 12). Saavutettu identiteetti on puolestaan nuoruuden ja aikuisuuden hyvinvoinnin voimavara, joka tukee muun muassa elämänhallintaa, psykologista ja sosiaalista hyvinvointia sekä koettua onnellisuutta (Fadjukoff, 2010, 184).

Urheiluakatemit pyrkivät edistämään nuorten urheilijoiden kaksoisuraa tukemalla opiskelun ja urheilun yhdistämistä (Vuokatti-Ruka Urheiluakatemia, 2018). Huipulle tähtäävä urheilija tarvitsee tukea myös siviiliuran rakentamiseen, johon kaksoisuran tukemisella pyritään (Olympiakomitea). Olympiakomitean mukaan joustavan opiskelun ja työelämään siirtymisen onnistuminen vaatii opiskelun, työllistymisen ja muuhun elämään liittyvien tarpeiden huomioimista kokonaisuutena osana urheilijan valmennusta.

Urheilijoiden kaksoisuraan liittyvän tutkimuksen tilannekatsauksen mukaan tutkimukset osoittavat, että jos kaksoisuraa ei tueta kattavasti, paineet menestyä urheilu- ja opiskelu-urilla voivat aiheuttaa ongelmia muun muassa siirtymävaiheissa eri kehitysvaiheiden aikana (Ryba, Aunola, Ronkainen, Selänne & Kalaja, 2016). Ongelmat voivat johtaa urheilu- tai opiskelu-uran keskeyttämiseen. Lisäksi Brewerin, Van Raalteen ja Petipaksen (2000) mukaan urheilijaidentiteetin vahvuus tai heikkous on yhdistetty urasiirtymien onnistumiseen tai epäonnistumiseen (Mustonen, 2016).

On myös tutkittu, että suomalaisurheilijoiden vahva urheilijaidentiteetti saa asettamaan urheilussa kehittymisen opiskelun edelle (Ryba, Aunola, Ronkainen, Selänne & Kalaja, 2016). Myös Esimerkiksi Vilanova ja Puig (2014, 13) huomasivat tutkimuksessaan, että jos identiteetti perustuu pelkästään urheilulle, siirtyminen uuteen uraan urheilun jälkeen on vaikeampaa, kuin niillä, joiden identiteetti rakentuu muullekin kuin urheilulle. (Vilanova & Puig, 2014, 13).

Tässä tutkielmassa tutkin ryhmien välisiä eroja opiskelija- ja urheilijaidentiteettien vahvuuksissa Sotkamon yläkoululaisten ja lukiolaisten joukossa. Vertailen opiskelija- ja urheilijaidentiteettejä sukupuolten, lajiryhmien ja opiskelupaikkojen välillä.

2 TAUSTAKÄSITTEET

2.1 Identiteetti

Nuoruuden psykologiassa identiteetin muodostuminen tarkoittaa itseä koskevan käsityksen muodostamista (Nurmi, ym., 2010, 150). Identiteetti tuottaa jatkuvuuden ja samana pysymisen tunteen eri tilanteissa, minkä onnistumisen edellytyksenä on minuuden kokonaisuudeksi tuleminen ja jäsentyminen aikaan ja ympäristöön (Erikson, 1982, 249). Vaikka identiteetin etsiminen voi jatkua läpi elämän, identiteetin saavuttaminen kuuluu olennaisesti nuoruuden kehitystehtäviin (Riihelä&Laine, 2006).

Identiteetin muodostumiseen vaikuttavat ihmisen psykologiset tarpeet, kiinnostuksen kohteet, puolustusmekanismit ja sosiokulttuurinen ympäristö (Fadjukoff, 2010, 180). Fadjukoffin mukaan identiteetti on ihmisen ymmärrys omasta yksilöllisyydestä, arvoista ja tavoitteista, jotka alkavat kehittyä, kun lapsi alkaa tehdä itse päätöksiä omista arvoistaan, tavoitteistaan ja ryhmistä, joihin kuuluu. Identiteetti muodostuu aina yhteydessä toisiin ihmisiin, jolloin vuorovaikutus itselle tärkeiden ihmisten kanssa on keskeinen osa identiteetin kehitystä. (Fadjukoff, 2010, 192)

Ihmisen omaa kokemusta omasta identiteetistään kutsutaan identiteetin kokemukselliseksi tasoksi (Fadjukoff, 2010, 181). Identiteetti toimii rakenteena, jonka avulla ihminen ohjaa omien kokemustensa käsittelyä ja itselleen tärkeiden kokemusten määrittämistä (Metsäpelto & Feldt, 2010, 180). McAdamsin (Nurmi, ym., 2014, 160) mukaan menneet, nykyiset ja ennakoituvat tulevan kokemukset muodostuvat yhtenäiseksi kokonaisuudeksi identiteettikertomusten avulla, jotka syntyvät yksilön luodessa myönteistä kuvaa itsestään ja liittäessä itsensä erilaisiin sosiaalisiin ja kulttuurisiin yhteisöihin. Kun tunne kokemusten jatkuvuuden, omien tarpeiden, kykyjen, tavoitteiden ja arvojen sekä itsestä tehtyjen havaintojen välillä ovat yhdenmukaiset, yksilölle syntyy tietoisuus minuudesta suhteessa itseensä ja muihin eli minäidentiteetti (Fadjukoff, 2010, 181).

Identiteettikriisi

Erik H. Eriksonin psykososiaalisen kehitysteorian mukaan (1982) mukaan ihminen kohtaa elämänsä aikana kahdeksan kehityskriisiä, joista selvitäkseen on ratkaistava ikään kuuluvat kehitystehtävät. Jokaisen uuden kehityskriisin ratkaisu luo yksilölle uuden käsityksen itsestään ja ympäristöstään (Erikson, 1982, 256; Himberg, Laakso, Peltola, Näätänen & Vidjeskog, 2000, 21). Kriisit sijoittuvat vauvaikään, varhaiseen ja myöhäiseen leikki-ikään, varhaiseen kouluikään, nuoruusikään, varhaisaikuisuuteen, keski-ikään ja vanhuuteen (Erikson, 1982, 239).

Nuoruuden kehityksen kriisiin kuuluu identiteettikriisi ja erilaisten roolien kokeileminen, jonka aikana nuoren on löydettävä oma identiteettinsä yhteensovittamalla erilaisia rooleja (Himberg, ym. 2000, 21). Onnistunut roolien yhteensovittaminen tuottaa ehyen identiteetin, joka luo kokemuksen omasta aidosta itsestä. Fadjukoffin (2010, 191) mukaan terveen persoonallisuuden pohjana onkin hyvin kehittynyt identiteetti, joka antaa tunteen oman elämän jatkuvuudesta ja merkityksellisyydestä.

Identiteetin löytämisen vastakohtana voidaan pitää roolien hajaannusta. Jos ihminen löydä itselleen sopivia arvoja, joihin sitoutua, seuraa roolien selkeytymättömyys. (Erikson, 1982, 250.) Marcia on kuvannut identiteettiteoriassaan neljä erilaista identiteetin kehitystasoa, jotka ovat epäselvä identiteetti, identiteetin etsintävaihe, identiteetin lainaaminen ja identiteetin saavuttaminen (Nurmi, ym. 2014), joista kerron lisää seuraavassa luvussa.

Identiteettiteoria

Marcia (1980) on määritellyt identiteetin kehittymiseen vaikuttavan kaksi mekanismia, jotka ovat erilaisten roolien tutkiminen, eli etsintävaihe, ja rooleihin sitoutuminen, eli ratkaisuihin sitoutuminen (Nurmi, ym. 2014, 160). Nämä kaksi tekijää muodostavat neljä identiteetin kehitysvaihetta eli identiteettidiffuusion, omaksutun identiteetin, moratorion ja saavutetun identiteetin vaiheet. Identiteetin kehitys voi siirtyä identiteettidiffuusiosta mihin tahansa muuhun vaiheeseen, mutta saavutettu identiteetti vaatii ensin moratoriovaiheen läpikäymisen.

Selkiytymättömän identiteetin eli identiteettidiffuusion vaiheessa ei ole käyty läpi etsintävaihetta, eikä ole sitouduttu mihinkään ratkaisuihin (Nurmi, 2014). Yksilöllä ei

vielä ole käsitystä omasta arvomaailmastaan, joka alkaa selkiytyä identiteetin kehittyessä seuraavalle tasolle (Fadjukoff, 2010, 189).

Omaksutun identiteetin löytäneet ovat puolestaan jo sitoutuneet tiettyihin ratkaisuihin roolien suhteen, mutta eivät ole käyneet läpi roolien etsintävaihetta (Nurmi, 2014). Yksilö on omaksunut viiteryhmänsä arvot sellaisenaan ja sitoutuminen omaksuttuun identiteettiin ja arvomaailmaan voi olla hyvinkin vahvaa. Kuitenkin yksilön omat tarpeet voivat tukahtua normien ja odotusten toteuttamisen alle, mikä johtaa autoritaariseen suhtautumiseen muihin ihmisiin. Tällöin hän odottaa muilta samanlaista suorittamista ja sitoutumista samanlaiseen arvomaailmaan, jolloin avoimuus erilaisuudelle ja uusille kokemuksille jää vähäiseksi (Fadjukoff, 2010, 189).

Etsivän identiteetin eli moratorion vaiheessa roolien etsintä on käynnissä tai jo suoritettu, mutta mihinkään ratkaisuihin ei ole sitouduttu (Nurmi, 2014). Tässä vaiheessa ihminen pohtii omaa itseään ja näkemyksiään sekä vertailee muita ja heidän ajatteluaan itseensä. Moratorion vaihetta kutsutaankin identiteetikriisiksi, sillä se on henkisesti raskas, mutta tärkeää etenkin nuoruuden aikana. Vaihe toistuu usein elämän aikana ja pitkittyessään se on riski ihmisen hyvinvoinnille. (Fadjukoff, 2010, 182.) Ennen kahtakymmentä ikävuotta nuoret ovat yleisimmin moratoriovaiheessa, jonka jälkeen saavutetun identiteetin löytäneiden määrä lisääntyy iän myötä (Nurmi, ym., 2014).

Onnistuneesti selvitetyn identiteetikriisin jälkeen yksilö saavuttaa identiteetin (Fadjukoff, 2010). Saavutettuun identiteettiin on käyty läpi etsintävaihe, jonka jälkeen on sitouduttu roolien vaatimiin ratkaisuihin (Nurmi, 2014). Yksilö on rakentanut omaa identiteettiään aktiivisesti vertailemalla eri arvoja ja rooleja sekä sitoutunut niihin. Saavutettu identiteetti on kypsä ja vahva identiteetin taso, jonka on todettu olevan hyvinvoinnin voimavara nuoruudessa ja aikuisuudessa tukemalla hyvinvoinnin eri osa-alueita, kuten elämäntilannetta, psykologista ja sosiaalista hyvinvointia ja koettua onnellisuutta. (Fadjukoff, 2010, 182.)

2.2 Persoonallisuus

Persoonallisuudella viitataan yleensä ihmisen sisäiseen kokemusmaailmaan ja ulospäin näkyvään toimintaan (Metsäpelto & Feldt, 2010, 18). Persoonallisuuden pysyvät piirteet

koostuvat temperamentista ja persoonallisuuden piirteistä, mikä näkyy suhteellisen pysyvänä tapana käyttäytyä, ajatella ja tuntea (Metsäpelto & Rantanen, 2010, 71). Esimerkiksi Metsäpelto ja Feltd kertovat Allportin (1937) mukaan persoonallisuuden olevan ihmisen psykofyysisten ominaisuuksien muodostama muuttuva ja ainutlaatuinen kokonaisuus, joka ilmenee yksilön toiminnassa (Metsäpelto&Feltd, 2010).

Persoonallisuus koostuu muun muassa yksilön ajatuksista, tunteista ja käyttäytymisestä ja se rakentuu pääasiassa menneiden kokemusten varaan. Sen biologisena ytimenä voidaan pitää temperamenttia, joka säätelee vuorovaikutusta ja kokemuksia ympäristön ja muiden ihmisten kanssa etenkin lapsuudessa (Keltinkangas-Järvinen, 2010, 49). Temperamentti väistyy kuitenkin aikuisuudessa persoonallisuuden alle, joka tarvitsee kehittyäkseen vuorovaikutusta ympäristön kanssa. (Keltinkangas-Järvinen, 2010, 65)

Persoonallisuus vaikuttaa ihmisen ja ympäristön väliseen vuorovaikutukseen. Persoonallisuus on melko pysyvä ominaisuus, joka vaikuttaa yksilön tulkintaan kokemastaan ja siihen, kuinka yksilö reagoi eri tilanteisiin. Persoonallisuuden ominaisuudet ja kokemukset vuorovaikutuksesta muiden ihmisten ja elinympäristön kanssa voivat myös vahvistaa toinen toisiaan (Metsäpelto & Feltd, 2010, 18). Persoonallisuus vaikuttaa myös esimerkiksi siihen, millaisiin ympäristöihin yksilö hakeutuu.

Persoonallisuuden keskeisin käsite on minäkäsitys, joka koostuu eri minäkuvista (Himberg, ym., 2000). Nuoruuden aikana minäkuvat muuttuvat integroiduksi kokonaisuudeksi ympäristöltä saadusta palautteesta, sosiaalisista asemista ja rooleista ja ideologioista. Pyrkinessään kohti omia tavoitteitaan ja päätyessään tiettyihin sosiaalisiin asemiin nuori rakentaa perustaa omalle minäkuvalleen, jonka pohjalta identiteetti kehittyy. Identiteetin muodostuminen näkyy ulospäin käytöksen tasolla ohjaten yksilön sitoutumista ja toimintaa sekä vaikuttamalla muiden näkemään identiteettityyliin (Fadjukoff, 2010, 181). Keskeisiä minäkuvaan vaikuttavia tekijöitä ovat muiden ihmisten palaute, ikätovereiden hyväksyntä ja koulu- ja urheilumenestys (Nurmi, ym., 2014, 160).

2.3 Motivaatio

Ihmisen toimintaa voi selittää motivaation avulla, johon vaikuttavat muun muassa mielihalut, kiinnostuksen kohteet, tavoitteet, toiveet ja intohimot. Motivaation katsotaan

koostuvan elinympäristölle annetuista merkityksistä, ulkomaailman houkuttelevuudesta ja halujen toteuttamisen tavoista. (Metsäpelto & Feltd, 2010, 16) Erot yksilöiden motivaatiossa ja kiinnostuksen kohteissa voidaan selittää eroissa temperamentissa, persoonallisuuden piirteissä ja elämäkokemuksissa (Nurmi, ym., 2014, 151).

Salmela-Aron (2010) mukaan nuoren oma elämänohjaus perustuu motivaatioon ja tavoitteiden asettamiseen. Esimerkiksi ihmisen elämäntulkua ohjaavaan 4S-motivaatiomalliin on määritelty neljä prosessia, jotka ovat suuntaaminen, suunnistaminen, säätely ja sopeuttaminen (Salmela-Aro, ym., 2007). Suuntaavia tekijöitä ovat esimerkiksi instituutiot, kehitystehtävät ja roolitehtävät. Suunnistaminen puolestaan tarkoittaa niitä valintoja ja tavoitteita, jotka ohjaavat elämää johonkin suuntaan. Elämää ohjaavat tavoitteet pyritään taas saavuttamaan itsesäätelyn avulla tai vuorovaikutuksessa muiden tapahtuvan säätelyn kautta. Sopeutumista tarvitaan silloin, kun tavoitteiden saavuttaminen ei onnistukaan ja niitä joutuu muuttamaan tai niistä joutuu luopumaan. (Salmela-Aro, ym., 2007.)

Keskeinen suuntaava tekijä on myös vuorovaikutuksellinen interpersoonallinen ympäristö, johon kuuluvat esimerkiksi koulu, vanhemmat ja kaveripiiri (Metsäpelto & Feltd, 2010, 130). Kun sosiaalinen ympäristö ja ympäristön asettamat odotukset ja rajoitukset nuorta kohtaan muuttuvat, nuoruuden kehitystehtävät ja nuoren itselleen asettamat tavoitteet muuttuvat. Kuitenkin nuorten itselleen asettamat tavoitteet heijastavat iälle tyypillisiä kehitystehtäviä, jotka liittyvät nuoruudessa esimerkiksi koulutukseen, kavereihin, harrastuksiin ja omaan itseen. (Salmela-Aro, 2010, 131.)

Nuoren elinympäristön muutokset saavat aikaan myös roolisiirtymiä. Muuttuvien odotusten ja rajoitusten muutosten myötä roolisiirtymiä voi olla useita eri ympäristöissä, esimerkiksi poikaystävästä aviomieheksi, koululaisesta opiskelijaksi tai urheilijasta kilpaurheilijaksi. Myös roolisiirtymät itsessään aiheuttavat muutoksia nuoren ympäristössä ja itselleen asettamissa tavoitteissa. (Salmela-Aro, 2010, 131.)

2.4 Sosialisatio ja ryhmäidentiteetti

Sosialisatio

Samaan toveripiiriin kuuluvat nuoret muistuttavat toisiaan koulutussuunnitelmien ja peruskoulun jälkeisten koulutuspolkujen suhteen (Kiuru, 2008). Nuoren oman elämän ohjaaminen ja tavoitteiden asettaminen tapahtuukin laajassa sosiaalisessa ympäristössä, johon kuuluvat muun muassa koti, koulu ja kaverit. (Salmela-Aro, 2010, 139) Saman ikäisten samoissa kaveripiireissä toimivien nuorten tavoitteiden samankaltaisuutta voidaan selittää esimerkiksi yhdistävien tekijöiden, kuten iän ja sukupuolen, avulla (Kiuru, 2008).

Nuorten samankaltaisuus voi johtua myös selektiosta tai sosialisatiosta. Sosialisatiossa samassa ryhmässä toimivat nuoret vaikuttavat toinen toisiinsa ja selektiossa jo valmiiksi samankaltaiset nuoret hakeutuvat samoihin ryhmiin. (Salmela-Aro, 2010, 139.) Myös yhteiset päämäärät tai niihin pyrkiminen yhdessä voi yhdistää ihmisiä, jolloin yksilö ei työskentele tavoitteidensa saavuttamiseksi yksin, vaan pyrkii kohti omia tai yhteisiä tavoitteita yhdessä muiden ihmisten kanssa. Tätä tapahtuu esimerkiksi 4S-motivaatiomallin säätelyn vaiheessa. (Salmela-Aro, 2010.)

Ryhmäidentiteetti

Identiteetti rakentuu ja kehittyy vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Kokonaisuudessaan identiteetti on persoonallisuuden kokoava taso, jonka avulla ihminen kiinnittyy ympäristöönsä. (McAdams, 2006.) Marcian (1966) mukaan persoonallinen pysyvyys on osa identiteettiä, joka näkyy sitoutumisena esimerkiksi työhön tai uskuntoon (Fadjukoff, 2010, 180). Yksilö voi kuitenkin itse tehdä valintoja sen suhteen, millaisessa viiteryhmässä pyrkii rakentamaan omaa identiteettiään (Fadjukoff, 2010, 179). Esimerkiksi persoonallisuus voi vaikuttaa siihen, millaisiin sosiaalisiin ympäristöihin yksilö hakeutuu.

Ryhmien identiteettiä kutsutaan ryhmäidentiteetiksi. Kun identiteettiä tutkitaan ryhmätasolla, kyseessä voi olla esimerkiksi sukupuoli-identiteetti tai sosiaalinen tai kansallinen identiteetti (Fadjukoff, 2010, 179). Syntyessään ihmiset kuuluvat jo valmiiksi tiettyihin ryhmiin, kuten sukupuoli- tai kansallisidentiteettiin. Yksilön oman identiteetin kehitystä tukevat ryhmään kuulumisen kokemukset esimerkiksi harrastusten parissa, joka

antaa mahdollisuuden omien tavoitteiden asettamiseen, niihin pyrkimiseen, kykyjen kehittämiseen ja onnistumisten saamiseen (Fadjukoff, 2010, 191).

2.5 Urheilijan polku

Tässä tutkimuksessa tutkin urheilijaksi kasvua opiskelija- ja urheilijaidentiteettien rakentumisen näkökulmasta. Esimerkiksi Olympiakomitean huippu-urheiluyksikön opinto- ja uraohjauksen tavoitteena on urheilijan kaksoisuran tukeminen), jonka ohjauksen avulla halutaan edistää urheilijan kehittymistä, joustavaa opiskelua ja työelämään siirtymistä urheilu-uran aikana tai sen jälkeen (Suomen Olympiakomitea). Myös esimerkiksi Sotkamon yläkoulussa ja lukiossa toimiva Vuokatti-Ruka Urheiluakatemia pyrkii toiminnassaan nuorten urheilijoiden harjoittelun ja opiskelun kokonaisvaltaiseen tukemiseen yhdistämällä urheilijoiden opintopolut, valmennuksen ja tukijärjestelmät. (Vuokatti-Ruka Urheiluakatemia, 2018)

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen huippu-urheilun muutostyöryhmän urheilijan polku (KiHu, 2018) puolestaan kuvaa sitä, kuinka urheilijan tie kohti oman lajinsa huippua tulisi rakentaa. Urheilijan polku antaa pääpiirteet lajitoiminnalle ja esimerkiksi ohjeita siitä, kuinka urheilijan kasvua voidaan tukea ja kuinka urheilu ja opiskelu voidaan yhdistää. Urheilijan polussa on kuvattu useiden eri yksilö- ja joukkuelajien tavoitteita, kuten maastohiihdon ja pesäpallon.

Eri lajien tavoitteissa puhutaan kasvatuksellisista ja urheilijaksi kasvamisen tavoitteista. Esimerkiksi maastohiihdon 13-15-vuotiaiden urheilijan polun tavoitteisiin kuuluu yhteenkuuluvuus ja kaveripiirin tärkeys ja 16-19-vuotiaiden urheilijaksi kasvaminen, tavoitteellisuus ja päämäärätietoisuus. (Hietanen, ym., 2018) Pesäpallon Suuntana Superpesis -pelaajapolku puolestaan luottaa toiminnassaan nuorten kykyyn toimia erilaisissa rooleissa ja tähtää kasvatuksellisissa tavoitteissa nuoren oma-aloitteisuuteen ja aktiiviseen toimimiseen (Suomen pesäpalloliitto, 2018). Yhdistetyn (Hakola, ym., 2018) urheilijapolun henkisen profiilin tavoitteena on terve itseluottamus ja positiivisen minäkuvan rakentaminen.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimuskysymykset

Tässä tutkimuksessa tavoitteenani on selvittää opiskelija- ja urheilijaidentiteettien vahvuuksia sekä niiden välisiä eroja yläkoulussa ja lukiossa. Pyrin selvittämään vastauksia seuraavin kysymyksiin:

1. Minkälainen yhteys sukupuolella on urheilija- ja opiskelijaidentiteettien vahvuuksiin?
2. Millainen yhteys opiskelupaikalla on urheilija- ja opiskelijaidentiteetin vahvuuksiin?
3. Onko eri lajiryhmien identiteettien vahvuuksien välillä eroavaisuuksia?

3.2 Tutkimuksen konteksti

Identiteettiä voidaan tutkia eri osa-alueiden tai kokonaisidentiteetin kautta (Nurmi, ym., 2014, 184). Tässä tutkimuksessa keskityn vertailemaan opiskelija- ja urheilijaidentiteettiä, joiden vahvuutta mittaam kahdella eri mittarilla (Liite 1). Mittarit perustuvat kansainväliseen Athletic Identity Measurement Scale (AIMS; Brewer, Van Raalte & Linder, 1993) -mittariin.

Urheilijan kykyä yhdistää opiskelu ja urheilu on tutkittu aiemmin muun muassa Pro gradu -tutkielmissa (Koivusalo, 2017; Engström, 2011). Kummassakin tutkielmassa on käytetty urheilijaidentiteetin vahvuuden mittaamiseen Athletic Identity Measurement Scale (AIMS; Brewer, Van Raalte & Linder, 1993) -mittaria, jonka pohjalta on kehitetty opiskelijaidentiteetin vahvuutta mittaava Student Identity Measurement Scale (SIMS;© Engström & Stambulova, 2010) -mittari.

Koivusalon (2017) tutkielma on toteutettu osana ”Finnish Longitudinal Dual Career Study” - hanketta. Tutkielman tuloksista käy ilmi, että tutkittavien nuorten urheilijaidentiteetti oli opiskelijaidentiteettiä vahvempi. Urheilijaidentiteetissä sukupuolten välillä ei ollut eroja, mutta tyttöjen opiskelijaidentiteetti oli poikia vahvempi. Lisäksi talviolympialaji, miessukupuoli, heikko opintomenestys ja korkeat tavoitteet urheilussa vahvistivat urheilijapainotteista identiteettiä.

Stambulovan ja Engströmin (2015) tutkimus puoltaa aiempia tutkimustuloksia siitä, että urheilijat joutuvat täyttämään korkeammat vaatimukset pärjätäkseen opinnoissa ja urheilussa. Selviytyäkseen vaatimuksista urheilijat tarvitsevat ohjausta tehokkaaseen ohjaukseen ajankäytössä, palautumisessa ja sosiaalista tukea valmentajilta, vertaisryhmältä, perheeltä, opettajilta ja muilta ammattilaisilta.

3.3 Tutkittavat

Otanta

Tämän tutkimuksen otanta (n=181) koostui yläkoulun oppilaista (n=97) ja lukiolaisista (n=84). Yläkoulun vastausprosentti kaikista oppilaista (n=339) oli 29% ja lukiolaisten (n=350) noin 24%. Kaikista kyselyyn vastaajista 61,3% (n=111) on tyttöjä, poikia 34,8% (n=63) ja 3,9% (n=7) muun sukupuolisia tai eivät halunneet kertoa sukupuoltaan.

Vastaajista 37% (n=67) ilmoitti harrastavansa kilpaurheilua ja 2,2% (n=4) ei osannut vastata. Kilpaurheilijoista yli kaksi kolmas osaa (n=46) opiskelee yläkoulun ja lukion yhteydessä toimivassa urheiluakatemiassa.

Tutkittavat ovat syntyneet vuosina 1998-2005 ja vastaajien yleisin syntymävuosi on 2002 (ka=16,5 vuotta, kh=1,7). Osa vastaajista oli ilmoittanut syntymävuotensa vain yhdellä numerolla (1,2,3 tai 4), joiden oletin olevan lyhenne vuosista 2001, 2002, 2003 ja 2004 samana vuonna syntyneiden ilmoittamaan koululuokkaan vertailun perusteella.

Ryhmät

Käsittelen tässä tutkimuksessa kilpaurheilijoita (n=70) ryhmittäin. Laskin kilpaurheilijoiksi myös vastaajat, jotka eivät osanneet määritellä lajiaan kilpaurheiluksi, sillä heillä oli oma päälaji tai kilpailu- ja urheilutaustaa. Kuitenkin suurin osa tutkittavien ilmoittamista lajeista on osa urheiluakatemian toimintaa tutkittavissa oppilaitoksissa.

Kilpaurheilijoista suurimmat yksittäiset lajiryhmät muodostivat pesäpalloilijat (n=14) ja maastohiihtäjät (n=11). Erittelen tässä tutkielmassa pesäpalloilijat, hiihtolajit (n=18) ja muut lajit (n=39) omiksi ryhmikseen. Hiihtolajeihin kuuluvat maastohiihdon lisäksi yhdistetty ja ampumahiihto. Muihin lajeihin kaikki muut lajit, kuten lentopallo, uinti ja suunnistus, joita on yhteensä 13.

3.4 Aineiston keruu

Keräsin aineiston Webropol-kyselyohjelmistolla toukokuussa 2018. Kyselylomake (Liite 1) koostui taustatiedoista ja opiskelija- ja urheilijaidentiteettien vahvuuksia mittaavista Likert-asteikollisista väittämistä välillä 1 (ei sovi lainkaan) – 7 (sopii täysin). Loin tätä tutkimusta varten mittariston mukaillen Athletic Identity Measurement Scale (AIMS; Brewer, Van Raalte & Linder, 1993) -mittaria. Tutkimukseni kysymykset ovat samankaltaisia kuin AIMS-mittarissa, jotta tulokset olisivat vertailukelpoisia keskenään. Kaikki tutkittavat vastasivat opiskelijaidentiteettiä koskeviin kysymyksiin, mutta urheilijaidentiteettiä koskeviin kysymyksiin vastasivat vain ne opiskelijat, jotka kertoivat taustakysymyksissä harrastavansa kilpaurheilua.

Jaoin kyselyn yläkoulun ja lukion rehtoreille, jotka jakoivat kyselyn eteenpäin opettajille ja opiskelijoille. Yläkoululaiset vastasivat kyselyyn oppituntien aikana ja lukiolaiset Wilma-viestimellä jaetun linkin kautta itsenäisesti. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja tapahtui joko tietokoneella tai mobiililaitteella. Vastaaminen kesti noin 5-10 minuuttia.

3.5 Muuttujat

Kyselyn muuttujat koostuivat taustakysymyksistä ja identiteettejä koskevista väitteistä. Taustakysymysten avulla pyrin selvittämään mahdollisia identiteettien vahvuuksiin vaikuttavia tekijöitä, kuten sukupuolta, opiskelupaikkaa ja päälajia. Taustakysymysten perusteella opiskelija ohjattiin myös vastaamaan urheilijaidentiteettiä koskeviin kysymyksiin. Esimerkiksi, jos opiskelija kertoi harrastavansa kilpaurheilua, hänen tuli vastata myös päälajia, urheiluakatemiaa ja urheilijaidentiteettiin liittyviin kysymyksiin.

Taustakysymysten lisäksi kysely koostui identiteettien vahvuuksia mittaavista väitteistä. Kummankin identiteetin vahvuutta mittasi kymmenen väittämää, jotka koskivat vastaajien omia käsityksiä itsestään opiskelijana ja urheilijana, kuten *”Minulla on useita kouluun ja opiskeluun liittyviä tavoitteita.”* ja *”Minulla on monia urheiluun ja harjoitteluun liittyviä tavoitteita.”* Kumpaakin identiteettiä koskevat väittämät olivat AIMS-mittarin kaltaisia, jotta ne olisivat vertailukelpoisia keskenään. (ks. Metsämuuronen, 2005, 202) Myös Likert-asteikko on vertailukelpoisuuden vuoksi samanlainen kuin AIMS-mittarissa.

Esimerkiksi pelkästään asteikon ääriarvot on määritelty 1 (ei sovi lainkaan) - 7 (sopii täysin) ja asteikko on kaikissa väittämässä sama.

Summamuuttujat

Yksittäisten väittämien tutkimisen sijaan ilmiötä voidaan tutkia summamuuttujien avulla (Metsämuuronen, 2005, 507). Summamuuttujien avulla on mahdollista tarkastella mitattua asiaa kokonaisuutena ja tutkia ilmiötä laajemmin. Näin voidaan yhdistää usealla eri väittämällä mitattu sama asia yhdeksi muuttujaksi eli summamuuttujaksi. (Metsämuuronen, 2005, 508).

Käytin tulosten vertailuun urheilija- ja opiskelijaidentiteettien summamuuttujien keskiarvoja. Summamuuttujat koostuivat urheilija- ja opiskelijaidentiteettiä mittaavista väittämistä, jotka mittasivat identiteetin vahvuutta asteikolla 1-7 (1-ei sovi lainkaan, 7-sopii täysin). Jaoin summamuuttujat ryhmiin urheilija- ja opiskelijaidentiteettien keskiarvoihin ja lajiryhmittäin pesäpalloilijoiden, hiihtolajien ja muiden lajien keskiarvoihin. Lisäksi muodostin yläkoululaisten ja lukiolaisten sekä yläkoululaisten ja lukiolaisten urheilija- ja opiskelijaidentiteeteistä omat ryhmät vertailua varten. Summamuuttujien muodostamista varten kysymysten asteikkoa ei tarvinnut kääntää, sillä asteikot olivat samansuuntaisia kaikissa väittämässä (Metsämuuronen, 2005, 508).

Summamuuttujaan yhteenlaskettavien muuttujien, eli väittämien, luotettavuutta mitataan reliabiliteetin avulla (Metsämuuronen, 2005, 511). Yleisin reliabiliteetin mittari on Cronbachin alfa (α), joka mittaa mittarin sisäistä konsistenssia eli yhtenäisyyttä. Sen arvo perustuu väittämien välisiin korrelaatioihin, sillä jos muuttujat mittaavat samaa asiaa, voidaan väittämät jakaa satunnaisesti kahteen ryhmään ryhmien välisen korrelaation pysyessä korkealla. Yleensä ottaen, jos Cronbachin $\alpha > .60$, mittaria voidaan pitää luotettavana. (Metsämuuronen, 2005, 69).

Tässä tutkielmassa käytettyjen mittareiden kaikkien väittämien ($n=20$) reliabiliteettikerroin on $\alpha=,846$. Urheilijaidentiteettiä koskevien väitteiden ($n=10$) arvo on $\alpha=,872$ ja opiskelijaidentiteettiä koskevien ($n=10$) $\alpha=,852$. Täten mittareista voidaan muodostaa summamuuttujat ja niiden keskiarvot (Metsämuuronen, 2005, 512).

3.6 Analyysimenetelmät

Analysoin aineiston SPSS Statistics 24 tilasto-ohjelmalla. Havainnoin aineistoa ensin frekvenssitaulukoiden ja ristiintaulukoinnin avulla, jonka jälkeen tutkin taustamuuttujien yhteyttä summamuuttujien keskiarvioihin parametrisilla ja ei-parametrisilla testeillä. Muuttujien mitta-asteikko oli välillä 1-7, jossa vain ääriarvot oli määritelty sanallisesti lomakkeeseen (1-ei sovi lainkaan, 7-sopii täysin). Analyysissä käytetyt summamuuttujien asettuvat myös tälle välille, sillä käytin vertailuun summamuuttujien keskiarvoja.

Tässä tutkimuksessa tavoitteenani oli selvittää yläkoululaisten ja lukiolaisten opiskelija- ja urheilijaidentiteettien vahvuuksia sekä vertailla eri ryhmien välisiä eroja opiskelija- ja urheilijaidentiteeteissä. Tutkimuskysymyksinäni olivat:

1. Minkälainen yhteys sukupuolella on urheilija- ja opiskelijaidentiteettien vahvuuksiin?
2. Millainen yhteys opiskelupaikalla on urheilija- ja opiskelijaidentiteettien vahvuuksiin?
3. Onko eri lajiryhmien identiteettien vahvuuksien välillä eroavaisuuksia?

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä vertailin sukupuolten välisiä eroja opiskelija- ja urheilijaidentiteettien vahvuuksissa. Käytin vertailuun kahden riippumattoman otoksen t-testiä.

Toisessa tutkimuskysymyksessä tutkin opiskelupaikan yhteyttä opiskelija- ja urheilijaidentiteettien vahvuuksiin. Ensin tutkin yläkoululaisten ja lukiolaisten välisiä eroja kahden riippumattoman otoksen t-testillä, jonka jälkeen etsin eroja eri luokka-asteiden välillä kaksisuuntaisen varianssianalyysin avulla. Jaoin vastaajat vertailtaviin ryhmiin yläkoulun luokka-asteiden ja lukion vuosikurssien mukaan.

Kolmatta tutkimuskysymystä lajiryhmien identiteettien välisistä eroista tarkastelin Mann-Whitneyn u-testillä ja t-testillä. Vertailtavat lajiryhmät olivat pesäpalloilija, hiihtolajit ja muut lajit sekä urheiluakatemiaiset ja muut kilpaurheilijat.

Tutkin summamuuttujien keskiarvojen normaalijakaumaa SPSS:n Explore-toiminnon avulla. Kaikkien ryhmien keskiarvot noudattivat normaalijakaumaa, sillä muuttujien Skewness-arvot eivät olleet yli kaksi kertaa suurempia kuin standard error ja Normal Q-Q

Plotin arvot sijoittuivat samalle suoralle (Reunamo, 2004). Käytin ryhmien välisten keskiarvojen vertailuun myös Mann-Whitneyn u-testiä, jota varten aineiston ei tarvitse olla normaalisti jakautunut (Metsämuuronen, 2005, 361).

Käytin koko otannan opiskelijaidentiteettien tutkimiseen parametrisiä testejä, sillä aineiston otanta oli tarpeeksi suuri ja summamuuttujien keskiarvot normaalisti jakautuneet. Urheilijoiden opiskelijaidentiteettien ja urheilijaidentiteettien tutkimiseen käytin ei-parametrisiä testejä, sillä niitä varten otannan jakaumaan ei tarvitse kiinnittää huomiota. (ks. Metsämuuronen, 2005, 361)

Vertailin lajiryhmien keskiarvojen välisiä eroja Mann-Whitneyn U-testillä ja t-testillä, joiden avulla testataan eri ryhmien samaa ominaisuutta mittaavien keskiarvojen eroja. (Metsämuuronen, 2005, 360) U-testi sopii pienille otosryhmille ($n < 20-30$) ja t-testi suurehkoille ($n > 20-30$). U-testiä varten otoksen ei tarvitse olla normaalijakautunut, joten testin käyttäminen sopii myös pienempien otosten tutkimiseen.

3.7 Tutkimuksen eettisyys

Metsämuurosen (2005, 25) mukaan tutkittava tieto on hankittava objektiivisesti välttäen subjektiivisia kannanottoja. Tutkimuksen aikana kiinnitinkin erityishuomiota omaan asemaani tutkijana, sillä olen opiskellut Sotkamon yläkoulussa ja urheilulukiossa, joten kokemukseni ja ennakoasenteeni voivat vaikuttaa esimerkiksi tulosten tulkintaan. Jouduin miettimään tarkkaan, mitä haluaisin tutkia ja millaisia havaintoja nostan aineistosta esiin.

Sain tutkimukseni aineistonkeruuta varten tutkimusluvut Sotkamon kunnan kasvatusjohtajalta, joka vastaa tutkimuslupien myöntämisestä Sotkamon kunnassa. Lisäksi pyysin koulujen rehtorien suostumuksen kyselyaineiston keräämiseen. Rehtorit myös jakoivat linkit opettajille ja opiskelijoille. Tiedot kyselystä ja yhteystiedot kysymyksiä vasten löytyivät kyselyn sähköpostisäätteestä ja kyselyn alusta. (Liite 1) Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja tapahtui nimettömästi. Vastaajilla oli myös halutessaan mahdollisuus osallistua lahjakorttien arvontaan, eikä arvontatietoja voinut yhdistää kyselylomakkeen tietoihin. Arvontatiedot poistettiin aineistosta arvonnän jälkeen.

Kyselyn otanta ei ollut satunnainen, vaan kyselyyn saivat vastata kaikki halukkaat otantakehikosta, eli Sotkamon lukion ja Sotkamon yläkoulun opiskelijoista. Kaikki opiskelijat eivät välttämättä saaneet kutsua tutkimukseen Wilma-viestipalvelun kautta ja täten ei mahdollisuutta osallistua tutkimukseen. Toisaalta otanta oli tarpeeksi suuri, jotta tilastollisten menetelmien käyttö onnistui.

Hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaan alaikäisten tutkittavien huoltajia tulee informoida tutkimuksesta ja mahdollisuuksien mukaan pyytää suostumus aineiston keruuseen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta). Tähän tutkimukseen vastaamiseen alaikäiset opiskelijat tarvitsivat huoltajan suostumuksen kyselyyn vastaamiseen. Huoltajien saatekirje oli saatavilla kyselyn sähköpostisaattessa sekä kyselyn alussa linkkinä ja QR-koodina. (Liite 1) Kyselyn taustatiedoissa kysyttiin vastaajan täysi-ikäisyyttä ja huoltajan lupa vastata kyselyyn. Alaikäisten vastauksista aineistoon päätyivät vain sellaiset, joista ilmeni, että vastaajalla oli huoltajan suostumus tutkimukseen osallistumiseen.

Hyvien käytäntöjen mukaan tutkimukseni saatteesta löytyivät yhteystietoni, tutkimuksen aihe, aineistonkeruun toteutustapa ja arvioitu ajankulu ja osallistumisen vapaaehtoisuus (Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta).

4 TULOKSET

4.1 Aineiston kuvailu

Taulukosta 1 löytyvät sukupuolten ja opiskelijaryhmien opiskelijaidentiteettien vahvuuksien keskiarvot. Opiskelijaidentiteetin summamuuttujan keskiarvo kaikilla vastaajilla oli $ka=4,295$ asteikolla 1-7. Lukiolaisten opiskelijaidentiteetin vahvuus ($ka=4,46$) oli yläkoululaisten opiskelijaidentiteettiä ($ka=4,152$) vahvempaa ja naisten opiskelijaidentiteetti ($ka=4,4$) oli miehiä vahvempaa ($ka=4,095$). (Taulukko 1)

TAULUKKO 1. Eri ryhmien opiskelijaidentiteetin- ja keskiarvot (KA), keskihajonnat (KH) ja luottamusvälit (95% CI).

Opiskelijaidentiteetti	KA	KH	95% CI
Kaikki vastaajat (n=181)	4,295	,999	[4,78, 4,56]
Ei-urheilijat (n=110)	4,369	1,012	[4,78, 4,56]
Sukupuoli			
Naiset (n=111)	4,402	,873	[4,238, 4,567]
Miehet (n=63)	4,095	1,07	[3,826, 4,365]
Opiskelupaikka			
Yläkoululaiset (n=97)	4,152	1,067	[3,93, 4,37]
Lukiolaiset (n=84)	4,46	,892	[4,27, 4,66]

Vaihteluväli 1-7.

Taulukosta 2 löytyvät eri urheilijaryhmien opiskelijaidentiteettien vahvuudet. Kaikkien urheilijoiden opiskelijaidentiteetti ($ka= 4,182$) oli keskimäärin heikompaa kuin urheiluakatemiaisilla ($ka=4,356$), mutta hieman vahvempaa kuin muiden kilpaurheilijoiden ($ka=4,024$). (Taulukko 2) Toisaalta urheiluakatemiaalaisten opiskelijaidentiteetti on melkein yhtä vahvaa kuin muiden kuin kilpaurheilijoiden opiskelijaidentiteetti ($ka=4,369$). (Taulukko 1)

Lajiryhmistä pesäpalloilijoilla oli vahvin opiskelijaidentiteetti ($ka=4,41$, $kh=,982$). Heikoin opiskelijaidentiteetti ja suurin keskihajonta oli hiihtolajeilla ($ka=4,07$, $kh=,928$) kun taas pienin keskihajonta oli muiden lajien ryhmällä ($ka=4,15$, $kh=,179$). (Taulukko 2)

TAULUKKO 2. Urheilijaryhmien opiskelijaidentiteetin keskiarvot (KA), keskihajonnat (KH) ja luottamusvälit (95% CI).

Opiskelijaidentiteetti	KA	KH	95% CI
Ryhmät			
Kilpaurheilijat (n=71)	4,182	,975	[3,95, 4,41]
Urheiluakatemiaiset (n=46)	4,356	,886	[4,09, 4,62]
Muut kilpaurheilijat (n=25)	4,024	,221	[3,56, 4,49]
Lajiryhmät			
Hiihtolajit (n=18)	4,07	0,928	[3,61, 4,534]
Pesäpallo (n=14)	4,41	,4999	[4,12, 4,695]
Muut lajit (n=39)	4,15	,179	[3,79, 4,512]

Vaihteluväli 1-7.

Taulukosta 3 löytyvät eri ryhmien urheilijaidentiteettien keskiarvot, keskihajonnat ja luottamusvälit. Naisten urheilijaidentiteetti ($kh=4,987$) oli hiukan heikompi kuin miesten ($ka=5,017$). Toisaalta urheiluakatemiaalaisten urheilijaidentiteetti ($ka=5,38$) oli vahvempaa kuin kaikilla urheilijoilla yhteensä ($ka=5,03$). (Taulukko 3)

Lajiryhmistä vahvin urheilijaidentiteetti ja pienin keskihajonta oli hiihtolajeilla ($ka=5,01$, $kh=,56$), kun heikoin urheilijaidentiteetti ja suuri keskihajonta oli muiden lajien ryhmällä ($ka=4,06$, $kh=1,11$). Pesäpalloilijoiden urheilijaidentiteetin vahvuus jäi näiden ryhmien väliin ($ka=4,72$, $kh=,715$). (Taulukko 3)

Taulukko 3. Urheilijaidentiteettien keskiarvot (KA), keskihajonnat (KH) ja luottamusvälit (95% CI).

Urheilijaidentiteetti	KA	KH	95%CI
Ryhmät			
Sukupuoli			
Naiset (n=45)	4,987	1,01	[4,69, 5,29]
Miehet (n=24)	5,017	1,27	[4,48, 5,56]
Kilpaurheilijat (n=71)			
Urheiluakatemiaiset (n=46)	5,38	,82	[5,14, 5,63]
Muut kilpaurheilijat (n=25)	4,38	1,27	[3,86, 4,91]
Lajiryhmät			
Hiihtolajit (n=18)	5,01	,56	[4,73, 5,29]
Pesäpallo (n=14)	4,72	,715	[4,31, 5,13]
Muut lajit (n=39)	4,06	1,11	[3,70, 4,42]

Vaihteluväli 1-7.

4.2 Opiskelijaidentiteettien vahvuuksien erot

Kahden riippumattoman otoksen t-testissä ilmeni, että lukiossa opiskelevien ($n=84$) ja yläkoululaisten ($n=97$) opiskelijaidentiteettien välillä on tilastollisesti merkitsevä ero, $t=-2,104$, $p=,037$, $95\%CI[-,60, -,0193]$, $r=0,155$ ja efektikoko Cohenin $d=,31$. Lukiolaisten opiskelijaidentiteetti on siis merkitsevästi vahvempaa kuin yläkoululaisten. (Taulukko 4)

Myös sukupuoli (naiset $n=111$ ja miehet $n=63$) on tilastollisesti merkitsevä tekijä opiskelijaidentiteetin vahvuudessa, $t=2,048$, $p=,042$, $95\%CI[,01, ,602]$, $r=0,155$ ja efektikoko Cohenin $d=,314$. Naisten opiskelijaidentiteetti oli täten merkitsevästi vahvempaa kuin miesten. (Taulukko 4)

TAULUKKO 4. Keskiarvojen erot opiskelijaidentiteettien vahvuuksissa opiskelupaikan ja sukupuolten välillä.

Opiskelijaidentiteetti	yläkoulu (n=97)	mies (n=64)
Ryhmät		
opiskelupaikka		
lukio (n=84)	0,31*	-
sukupuoli		
nainen (n=111)	-	0,306*

Vaihteluväli 1-7, $p < 0,05$

Luokka-asteiden (7, 8 ja 9) tai vuosikurssien välillä (1, 2 tai 3) ei sen sijaan ollut varianssianalyysin mukaan tilastollisesti merkitseviä eroja opiskelijaidentiteetin vahvuuksissa ($p > 0,05$). Myöskään Mann-Whitneyn U-testin perusteella lajiryhmien välillä opiskelijaidentiteettien vahvuuksissa ei ollut tilastollisesti merkittäviä eroja, sillä kaikkien vertailuissa $p > 0,05$. Myöskään lajiryhmien sisällä sukupuolten välillä ei ollut tilastollisesti merkittävää eroa opiskelijaidentiteeteissä, sillä t-testissä $p = 0,055$ ja Mann-Whitneyn u-testissä $p > 0,05$.

4.3 Urheilijaidentiteettien vahvuuksien erot

Mann-Whitneyn u-testin perusteella urheiluakatemiaalaisten urheilijaidentiteetti oli tilastollisesti erittäin merkitsevästi vahvempaa kuin muiden kilpaurheilijoiden, $U(69) = 289,5$, $Z = -3,44$, $p = ,001$, $r = ,42$ ja efektikoko Cohenin $d = ,935$, mutta opiskelijaidentiteettien vahvuuksissa ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa, $p > ,05$, $r = ,187$. (Taulukko 5)

Hiihtolajien edustajien urheilijaidentiteetin vahvuus verrattuna muiden lajien ryhmään oli t-testillä tilastollisesti erittäin merkittävä, $F = 5,798$, $df = 54,526$, $p < ,005$, $CI[.561,1,526]$ ja u-testillä $U(55) = 153$, $Z = -3,402$, $p = 0,001$, $r = ,475$ ja efektikoon ollessa kummassakin testissä $d = 1,08$. Pesäpalloilijoiden urheilijaidentiteetin vahvuus verrattuna muiden lajien ryhmään oli u-testin perusteella tilastollisesti melkein merkitsevä, $U(51) = 176,5$, $Z = -1,1948$, $p = ,050$, $r = ,33$ ja efektikoko Cohenin $d = ,71$, Pesäpalloilijoiden ja

hiihtolajien edustajien urheilijaidentiteeteillä ei ollut tilastollista merkitsevyyttä t-testillä ($p=0,206$) eikä u-testillä ($p=,304$) ja $r=,22$. (Taulukko 5)

TAULUKKO 5. Erot urheilijaidentiteettien keskiarvoissa lajiryhmittäin vertailtuna.

Urheilijaidentiteetti	Pesäpalloilijat	Hiihtolajit	Muut lajit	Muut kilpaurheilijat (n=25)
Urheiluakatemiaiset (n=46)	-	-	-	0,35***
Lajiryhmät				
Pesäpalloilijat (n=14)	-	-0,29	0,66*	
Hiihtolajit (n=18)	0,29	-	0,95***	
Muut lajit (n=39)	-0,66*	-0,95***	-	

Vaihteluväli 1-7, * $p<0,05$, *** $p<0,001$

Lajiryhmistä hiihtolajien ja pesäpalloilijoiden urheilijaidentiteetit olivat tilastollisesti merkitsevästi vahvempaa kuin muiden lajien ryhmän. Kaikista merkitsevin ero oli hiihtolajien ja muiden lajien välillä, jossa myös keskiarvojen välinen ero oli suurinta. Myös urheiluakatemiassa opiskelevien urheilijoiden ja muiden kilpaurheilijoiden urheilijaidentiteettien välinen ero oli tilastollisesti erittäin merkitsevä. (Taulukko 5)

5 POHDINTA

5.1 Keskeisimmät johtopäätökset

Tavoitteenani oli löytää opiskelija- ja urheilijaidentiteettien vahvuuksien eroja opiskelupaikan, sukupuolen ja eri urheilijaryhmien välillä. Tutkimustulosten mukaan sukupuoli ja opiskelupaikka ovat tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä opiskelijaidentiteettien vahvuuksiin, mutta ei urheilijaidentiteetin vahvuuksiin. Tyttöjen opiskelijaidentiteetin vahvuus oli vahvempaa kuin poikien, ja lukiolaisten vahvempaa kuin yläkoululaisten. (ks. taulukot 1 ja 4)

Myös lajiryhmien väliltä löytyi tilastollisesti merkitseviä eroja urheiluakatemiaisten ja muiden kilpaurheilijoiden sekä pesäpalloilijoiden, hiihtolajien ja muiden lajien väliltä. Urheiluakatemiaisten urheilijaidentiteetin vahvuus oli muita kilpaurheilijoita vahvempaa. Hiihtolajien ja pesäpalloilijoiden urheilijaidentiteetti oli

vahvempaa kuin muiden lajien. (ks. taulukot 3 ja 5) Urheilijaidentiteetin vahvuudessa ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa sukupuolten välillä. Myös keskiarvot olivat hyvin lähellä toisiaan, sillä niiden erotus oli vain 0,03 asteikolla 1-7. (ks. taulukot 3 ja 5)

5.2 Opiskelijaidentiteettien väliset erot

Lukiolaisten ja yläkoululaisten erot opiskelijaidentiteetissä

Tutkimusten tulosten mukaan lukiolaisten opiskelijaidentiteetti on vahvempi kuin yläkoululaisten. On mahdollista, että lukiolaiset olisivat pidemmällä identiteetin kehityksessä kuin yläkoululaiset. Tämä voi selittyä esimerkiksi Eriksonin psykososiaalisen kehitysteorian avulla (1982), jonka mukaan kehityskriisit sijoittuvat juuri nuoruusikään ja varhaisaikuisuuteen. Identiteetin kehitys ja selkiytyminen alkaa noin varhaisnuoruudessa 12 vuoden iässä, josta se jatkuu nuoruusikään 19-21 vuotiaaksi saakka. (Fadjukoff, 2010, 186) Esimerkiksi tässä tutkimuksessa yläkoululaiset olivat syntymävuotensa perusteella iältään 13-16 vuotiaita, joilla identiteetinkehitys on vasta alkanut, ja lukiolaiset 16-20 vuotiaita, joiden identiteetin kehityksen alkamisesta on kulunut pidempään.

Toisaalta identiteetin rakentumiseen vaikuttaa myös nuoren sosiokulttuurinen ympäristö (Fadjukoff, 2010, 180). Lukiolaisten opiskelijaidentiteetin vahvuutta voi selittää lukiolaisten samankaltaisuudella opiskelutavoitteiden suhteen, joka puolestaan voi selittyä esimerkiksi sosialisointin tai selektion avulla, sillä nuoret voivat itse vaikuttaa peruskoulun jälkeisen opiskelupaikan valintaan. (Salmela-Aro, 2010, 139) Myös opiskelupaikkana lukion voidaan ajatella keskittyvän etenkin opiskelijaidentiteetin rakentamiseen yleissivistävänä koulutuksena (Opetushallitus, 2015, 12).

Lukiolaiset ovat voineet jo omaksua opiskelijan roolin osaksi identiteettiään vahvemmin kuin yläkoululaiset. Onnistuneesti yhteensovitettut roolit vahvistavat yksilön identiteettiä (Himberg, ym. 2000, 21), joka voi näkyä esimerkiksi tässä tutkimuksessa lukiolaisten vahvempana opiskelijaidentiteettinä. Myös opetussuunnitelmien (Opetushallitus 2014 ja 2015) mukaan etenkin lukiossa keskitytään opiskelijaidentiteetin rakentamiseen ja menneen ja tulevan yhdistämiseen, joka liittyy identiteetikertomusten luomiseen ja edelleen minäidentiteetin rakentumiseen (Nurmi, ym., 2014, 160; Fadjukoff, 2010, 181).

Sukupuolten väliset erot opiskelijaidentiteetissä

Aineiston analyysissä ilmeni myös, että tyttöjen opiskelijaidentiteetti oli poikien opiskelijaidentiteettiä vahvempaa. Sama tulos on saatu aiemmin myös esimerkiksi Laura Koivusalon Pro gradu -tutkielmassa (2017). Sukupuolten välisiä eroja puoltaa myös esimerkiksi vuoden 2015 Pisa-tulokset (Vettenranta, ym., 2016), joiden mukaan Suomessa tyttöjen ja poikien väliset tasoerot oppimisessa olivat suurimmat kaikista OECD-maista tyttöjen hyväksi. Lisäksi Pisa-tulosten mukaan keskihajonta oppimistuloksissa parhaiten ja huonoiten pärjänneiden välillä oli pojilla suurempaa kuin tytöillä. Myös tässä tutkimuksessa poikien keskihajonta opiskelijaidentiteetissä oli selvästi laajempaa pojilla kuin tytöillä. (ks. taulukko 1)

Lisäksi vuonna 2012 tehdyssä tutkimuksessa neljännes pojista oli sitä mieltä, että koulun opetusmenetelmät sopivat paremmin pojille ja tytöistä puolien ja pojista 60%:n mielestä kotitehtävien tekeminen on vaikeampaa pojille kuin tytöille. (Jakku-Sihvonen, 2013, 75-76.) Lisäksi Palomäen ja Heikinaro-Johanssonin (2011, 68) mukaan 18% pojista ja 6% tytöistä pitivät koulunkäyntiä vastenmielisenä, kun Maailman terveysjärjestön mukaan 65% tytöistä ja 55% pojista pitää koulunkäynnistä ylipäätään (Jakku-Sihvonen, 2013, 16).

Täten nuoren kokemukseen omasta identiteetistään ja muodostamistaan identiteetikertomuksista voivat vaikuttaa muiden näkemykset nuoresta ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet jatko-opiskeluun (Fadjukoff, 2010, 181; Nurmi, ym., 2014, 160). Jos ympäristö tarjoaa suotuisimmat olosuhteet tyttöjen oppimiselle, tyttöjen on helpompi menestyä opinnoissa ja tätä kautta rakentaa vahvempaa opiskelijaidentiteettiä kuin poikien.

5.3 Urheilijaidentiteettien väliset erot

Lajiryhmien erot urheilijaidentiteetissä

Tämän tutkielman tulosten mukaan hiihtolajien urheilijaidentiteetti oli vahvempaa kuin muiden lajien ryhmällä ja tilastollisesti melkein merkitsevästi vahvempaa kuin pesäpalloilijoilla. Lajin puolesta yhtenäisin ryhmä oli pesäpalloilijat, sillä hiihtolajeihin ja muiden lajien ryhmään kuului useita eri lajeja. Tosin hiihtolajien ja muiden lajien ryhmissä lajit olivat useimmiten yksilölajeja.

Mannisen (2004) Pro gradun tutkielman tulosten mukaan nuoret urheilijat saivat vertaistukea samoissa ryhmissä harjoittelevilta urheilijoilta ja valmentajilta. Yksilöurheilijoilla todettiin olevan tiiviimpi suhde valmentajien kanssa kuin joukkueurheilijoilla ja valmentajien esimerkkinä ja aikuisen mallina toimiminen vaikutti urheilijan identiteetin kehittymisen.

Hiihtolajien vahva urheilijaidentiteetti puoltaa yksilöurheilijoiden tiivistä suhdetta valmentajiin. Vaikka pesäpalloilijoiden harjoittelu Sotkamon urheilulukiossa perustuu yksilöiden kehittämiseen, pesäpalloa pelataan joukkuelajina (Sotkamon lukio, 2018). Lisäksi Koivusalon (2017) tutkimuksessa talviolympialaji oli urheilijaidentiteettiä vahvistava tekijä. Toisaalta muiden lajien edustajat olivat pääsääntöisesti myös yksilöurheilijoita, mutta heidän valmennuksestaan ja harjoittelustaan ei ollut saatavissa tietoa.

Lajiryhmät eivät myöskään olleet sisäisesti yhtenäisiä ryhmiä. Vain pesäpalloilijat muodostivat yhden kokonaisen lajiryhmän, kun taas hiihtolajien ja muiden lajien ryhmässä oli mukana useita lajeja. Tämä tuli esiin esimerkiksi urheilijaidentiteettien keskihajonnoissa, sillä muiden lajien keskihajonta oli laajinta ($kh=1,11$). Toisaalta hiihtolajien keskihajonta oli lajiryhmistä pienintä, vaikka mukana oli useita eri lajeja ($kh=,56$). (Taulukko 2)

Urheilijaidentiteetin vahvuuteen saattavat vaikuttaa myös osaksi omaa identiteettiä liitetyt roolit (Nurmi, ym., 2014, 160; Fadjukoff, 2010, 181). Tämän tutkielman tulosten perusteella voi olettaa, että hiihtolajit ja pesäpalloilijat ovat liittäneet urheilijan roolin osaksi omaa identiteettiään vahvemmin kuin muut lajit. Koska sukupuolten väliltä ei löytynyt eroja urheilijaidentiteettien vahvuuksien väliltä, erot urheilijaidentiteetin vahvuuksissa voivat johtua juuri lajiryhmien välisistä eroista.

Urheiluakatemiaalaisten ja muiden kilpaurheilijoiden erot urheilijaidentiteetissä

Aineiston analyysin perusteella urheiluakatemiaalaisten urheilijaidentiteetin vahvuus oli merkitsevästi vahvempaa kuin muiden kilpaurheilijoiden. Akatemiaurheilijoiden opiskelijaidentiteetti oli myös vahvempaa kuin muilla kilpaurheilijoilla, mutta ero ei ollut tilastollisesti merkitsevä.

Urheiluakatemiassa opiskelevien ja muiden lajien urheilijoiden välinen ero urheilijaidentiteetissä voi johtua eroissa urheilu-uran ja opiskelun yhdistämisessä. Kuten

Stambulova ja Engström (2015) totesivat tutkimuksessaan, selviytyäkseen sekä urheilusta ja opinnoista urheilijat tarvitsevat erityistä tukea valmennuksessa ja lähipiiriltään, joka on huomioitu erityisesti urheiluakatemiaalaisten valmennuksen tavoitteissa ja urheilun ja opintojen yhdistämisessä (ks. esim. Olympiakomitea). Toisaalta vahva urheilijaidentiteetti saattaa johtaa urheilun asettamiseen opiskelun edelle, mutta heikko opiskelijaidentiteetti urasiirtymien epäonnistumiseen. (Mustonen, 2016; Ryba, ym., 2016; Vilanova&Puig, 2014, 13.)

Voidaan myös pohtia, kertooko tietyn ryhmän identiteetin vahvuuden keskiarvo ryhmätasonidentiteetistä vai yksittäisten opiskelijoiden ja urheilijoiden kokemasta identiteetin vahvuudesta. Toisaalta tämän aineiston opiskelijat ja urheilijat tulivat pääsääntöisesti samasta sosiokulttuurisesta ympäristöstä, mutta ryhmät voivat poiketa sisäisesti hyvinkin paljon toisistaan. Ryhmän sisäiset erot voivat johtua esimerkiksi ympäristön asettamien odotusten tai tarjoamien mahdollisuuksien välillä, joka edelleen vaikuttaa identiteetin kehittymiseen. (Nurmi, ym., 2014.) Myös tietyn lajin asema tietyssä ympäristössä voi vaikuttaa muiden näkemään identiteettiin yksilön tai ryhmän kohdalla, joka edelleen vaikuttaa yksilön ja ryhmän kokemukseen omasta identiteetistään (Fadjukoff, 2010, 181.)

5.4 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet

Tieteellisen tutkimuksen tulosten tulisi olla toistettavissa. (Metsämuuronen, 2005, 25) Pyrin kuvaamaan käyttämäni menetelmät ja aineiston keruun mahdollisimman tarkasti, jotta tutkimukseni toistaminen tarvittaessa onnistuisi. Tutkimuksen luotettavuus perustuu myös mittareiden luotettavuuteen, jonka mittasin Cronbachin Alfa kertoimella (Metsämuuronen, 2005, 45). Tässä tutkielmassa identiteettien vahvuuksia mitanneet summamuuttujat saivat arvot $\alpha > 0,6$, joten mittareita voidaan pitää luotettavina (Metsämuuronen, 2005, 69).

Ryhmien välisten keskiarvojen vertailussa tulee myös ilmoittaa efektikoko (d), jossa 0,2 efektikoko on pieni, 0,5 keskisuuri ja 0,8 suuri. (Metsämuuronen, 2005, 423: Cohen, 1998) Kaikkien tilastollisesti merkitsevien erojen efektikoot olivat vähintään kohtalaista $d > 0,3$.

Tämä tutkimus keskittyi tarkastelemaan ryhmien välisiä eroja lähinnä yleisellä tasolla Sotkamon yläkoululaisten ja lukiolaisten joukossa. Jatkotutkimuksissa voisi keskittyä tarkastelemaan tietyn ryhmän identiteettejä suuremmalla otannalla tarkemmin esimerkiksi jonkin lajin tai opiskelijaryhmän sisällä. Tulevaisuudessa voitaisiin keskittyä tutkimaan esimerkiksi vain yläkoululaisten ja lukiolaisten tai eri lajiryhmien välisiä eroja ja pohtimaan niiden välisiä eroavaisuuksia syvemmin. Suuremmalla otannalla voisi myös tutkia ryhmien sisäisiä eroavaisuuksia esimerkiksi vuosiluokkien, kotipaikkakunnan tai sukupuolten välillä.

Jatkossa tutkimuksessa voisi myös vertailla eri oppilaitosten urheilijoiden ja opiskelijoiden identiteetin vahvuuksia keskenään. Näin toistettavuudella voitaisiin saada lisävahvistusta sille, ovatko erot yleistettävissä vai ilmenevätkö ne vain tässä tutkimuksessa tarkasteltujen koulujen sisällä. Lisätutkimuksen avulla voisi löytää mahdollisia identiteettien vahvuuksiin vaikuttavia taustatekijöitä ja näin huomioida identiteetin rakentumisen osana opiskelija- tai urheilu-uran rakentamista.

Tämän tutkimuksen tuloksia opiskelijaidentiteetistä voisi hyödyntää esimerkiksi sukupuolten välisten erojen huomioimisessa koulussa. Tietoa tyttöjen ja poikien välisistä eroista koetussa opiskelijaidentiteetissä voisi pyrkiä huomioimaan esimerkiksi koulutussuunnittelussa tai opinto-ohjauksessa. Lisäksi poikien oppimiseen ja koulukokemuksiin voitaisiin kiinnittää enemmän huomiota, jotta sukupuolten väliset erot opiskelijaidentiteetin kokemuksissa voisivat tasaantua.

Myös tietoa yläkoululaisten ja lukiolaisten opiskelijaidentiteetin eroa voisi yrittää hyödyntää esimerkiksi urapolkujen ja siirtymävaiheiden suunnittelussa. Toisaalta tarvittaisiin enemmän tutkimustuloksia siitä, miksi lukiolaiset kokevat opiskelijaidentiteettinsä vahvemiksi kuin yläkoululaiset, mutta opiskelijaidentiteettiä voisi pyrkiä vahvistamaan jo yläkoulusta lähtien. Voi myös olla, että ikä ja elämäkokemus sekä lukion status korkeakouluun valmistavana koulutuksena vaikuttavat merkittävästi identiteettien vahvuuksiin ylipäätään.

Urheilijoiden väliset erot urheilijaidentiteettien vahvuuksissa tulisi huomioida urheilijoiden polkuja suunniteltaessa ja urheilun ja opintojen yhdistämisessä. Aikaisempien tutkimustulosten perusteella etenkin poikien ja hiihtolajien kokemien urheilijaidentiteettien vahvuudet vaikuttavat urheilijoiden urasiirtymisiin. Lisäksi urheiluakatemiaalaisten kokema

vahvempi urheilijaidentiteetti verrattuna muihin kilpaurheilijoihin kertonee onnistuneesta urheilijaidentiteetin rakentumisesta ja valmennuksen suunnittelusta. Jatkossa tätä tietoa voisi hyödyntää edelleen urheilun ja opiskelun yhdistämisen suunnittelussa toteutuksessa.

LÄHTEET

- Alaterä, T. 2016. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Haettu osoitteesta <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/index.html> Viitattu 1.7.2018
- Brewer, B. W., Van Raalte, J. L., & Linder. D. E. 1993. Athletic Identity Measurement Scale. Teoksessa: Engström, C. 2010. Dual career for student-athletes: A longitudinal study of adaptation during the first six months at the sport gymnasium in Sweden. Lund University. Department of Psychology. Master's thesis. Haettu osoitteesta <https://lup.lub.lu.se/student-papers/search/publication/2027901>
- Engström, C. 2010. Dual career for student-athletes: A longitudinal study of adaptation during the first six months at the sport gymnasium in Sweden. Lund University. Department of Psychology. Master's thesis. Haettu osoitteesta <https://lup.lub.lu.se/student-papers/search/publication/2027901>
- Erikson, E. 1982. Lapsuus ja yhteiskunta. 2. painos. Jyväskylä: K. J. Gummeruksen Osakeyhtiön kirjapaino.
- Fadjukoff, P. 2010 Identiteetti persoonallisuuden kokoavana rakenteena. Teoksessa Metsäpelto, R-L. & Feldt, T. (toim.) 2010. Meitä on moneksi – Persoonallisuuden psykologiset perusteet. 2010 (2.painos). Juva: Bookwell.
- Hakola, L., Hiekkavirta, J., Kukkonen, P., Pelkonen, J.&Ylianttila, K. 2018. Urheilijan polku - Yhdistetty. Haettu osoitteesta https://kihuenergia.kihu.fi/urapolku/julkinen_index.php?page=taulukko&laji=155
- Hietanen, E., Mäkipää, V., Pasanen, T., Pekonen, P., Sivenius, H., Villfor, R.&Ylikoski, T. 2018. Urheilijan polku – Maastohiihto. Haettu osoitteesta: https://kihuenergia.kihu.fi/urapolku/julkinen_index.php?page=taulukko&laji=119
- Jakku-Sihvonen, R. 2013. Sukupuolenmukaista vaihtelua koululaisten oppimistuloksissa ja asenteissa. Koulutuksen seurantaraportit 2013:5. Opetushallitus. Haettu osoitteesta: https://www.oph.fi/download/150062_Sukupuolenmukaista_vaihtelua_koululaisten_oppimistuloksissa_ja_asenteissa.pdf
- Keltinkangas-Järvinen, L. 2010. Temperamentti – persoonallisuuden biologinen selkäranka. Teoksessa Metsäpelto, R-L. & Feldt, T. (toim.) 2010. Meitä on moneksi – Persoonallisuuden psykologiset perusteet. 2010 (2.painos). Juva: Bookwell.
- Kiuru, N. 2008. The Role of Adolescents' Peer Groups in the School Context. University of Jyväskylä. The Faculty of Social Sciences. Haettu osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/18552/9789513931285.pdf>

- Koivusalo, L. 2017. Urheilija vai opiskelija? Roolien välinen tasapaino ja taustatekijöiden yhteys urheilulukiolaisten identiteettiin. Turun Yliopisto. Psykologian laitos. Pro gradu tutkielma.
- Koivusalo, L., Aunola, K., Bertram, R. & Ryba, T. V. 2018. Urheilija vai opiskelija? Urheilulukiolaisten identiteetti-profiilit. *Liikunta & Tiede*, 55 (2-3), 80-87. Haettu osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/58736>
- Kämppe, K., Välimaa, R., Ojala, K., Tynjälä, J., Haapasalo, I., Villberg, J. & Kannas, L. 2012. Koulukokemusten kansainvälistä vertailua 2010 sekä muutokset Suomessa ja Pohjoismaissa 1994–2010 WHO-koululaistutkimus (HBSCSTUDY). Koulutuksen seurantaraportti 2012:8. Helsinki: Opetushallitus. Haettu osoitteesta www.oph.fi/download/142520_Koulukokemusten_kansainvalista_vertailua_2010_s_eka_muutokset_Suomessa_ja_Pohjoismaissa_1994-2010_WHO-Koululaistutkimus_HBSC-Study_.pdf
- Manninen, T. 2014. Urheilun ja opiskelun yhdistäminen nuoren urheilijan elämässä urheiluakatemiaympäristössä. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. Haettu osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/43100/URN:NBN:fi:jyu-201403241393.pdf?sequence=1>
- Marcia, J. E. 1980. Identity in adolescence. Teoksessa J. Adelson (toim.) *Handbook of adolescent psychology*. New York: Wiley.
- Metsämuuronen, J. 2005. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Jyväskylä: Gummeruksen kirjapaino Oy.
- Metsäpelto, R-L & Rantanen, J. 2010. Persoonallisuuden piirteet ihmisten samanlaisuuden ja erilaisuuden kuvaajana. Teoksessa Metsäpelto, R-L. & Feldt, T. (toim.) 2010. *Meitä on moneksi – Persoonallisuuden psykologiset perusteet*. 2010 (2.painos). Juva: Bookwell.
- Metsäpelto, R-L. & Feldt, T. (toim.) 2010. *Meitä on moneksi – Persoonallisuuden psykologiset perusteet*. 2.painos. Juva: Bookwell.
- Mustonen, S. 2016. Talvilajien yksilöurheilijoiden uratarinoita – kerronnallinen tutkimus huippu-urheilijoiden siirtymästä urheilu-uralta työelämään. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Juva: Bookwell.
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Juva: Bookwell: Kiuru, N., Aunola, K., Vuori, J. & Nurmi J-E. The role of peer groups on adolescents' educational expectations and adjustment. *Journal of Youth and Adolescence*, 36, 995-1009.

- Olympiakomitea. Urheiluakatemiaohjelma. Haettu osoitteesta
<https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/urheiluakatemiaohjelma-2/opinto-ja-uraohjaus-2/tietoa-kaksoisurasta/> Viitattu 20.6.2018
- Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 4. painos. Helsinki, 2016: Next Print Oy. Haettu osoitteesta
http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Opetushallitus. 2015. Lukion opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Next Print Oy. Haettu osoitteesta
https://www.oph.fi/download/172124_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf
- Palomäki, S. & Heikinaro-Johansson, P. 2011. Liikunnan oppimistulosten seuranta-arviointi perusopetuksessa 2010. Koulutuksen seurantaraportit 2011:4. Helsinki: Opetushallitus. Haettu osoitteesta
https://www.oph.fi/download/131648_Liikunnan_seuranta-arviointi_perusopetuksessa_2010.pdf
- Reunamo, J. 2004. Tilastollisen kuvauksen perusteet. Haettu osoitteesta
http://www.helsinki.fi/~reunamo/opetus/til_kuv.htm Viitattu 1.7.2018
- Sotkamon lukio. 2018. Pesäpallon valmennusperiaate - toiminnalliset periaatteet. Haettu osoitteesta
<http://www.sotkamonlukio.fi/fi/Urheilulukio/Pes%C3%A4pallo/Valmennusperiaat>
- Stambulova, N., Engström, C., Franck, A. & Linnér, L. 2010. Searching for an optimal balance: Dual career experiences of Swedish adolescent athletes. *Psychology of Sport and Exercise* 21 (2015) 4-14. Haettu osoitteesta: https://ac-els-cdn-com.ezproxy.jyu.fi/S1469029214001162/1-s2.0-S1469029214001162-main.pdf?_tid=f49a8c69-bda6-43bb-9d92-864a9fd7f652&acdnat=1533536987_11cf90d9ce676316d70a6e24a3e0fdf1
- Suomen Pesäpalloliitto ry. 2018. Suuntana superpesis -pelaajapolku. Haettu osoitteesta
<https://kihuenergia.kihu.fi/urapolku/media/336407433SUUNTANASUPERPESISokoversio.pdf>
- Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta. Hyvä tieteellinen käytäntö. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Haettu osoitteesta <http://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto> Viitattu 22.8.2018.
- Vettenranta, J., Välijärvi, J., Ahonen, A., Hautamäki, J., Hiltunen, J., Leino, K., Lähteinen, S., Nissinen, V., Puhakka, E., Rautopuro, J. & Vainikainen, M-P. 2016. Pisa 15 Ensituloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:41. Opetus- ja

kulttuuriministeriö. Haettu osoitteesta:

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79052/okm41.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Vilanova, A.& Puig, N. 2014. Personal strategies for managing a second career: The experiences of Spanish Olympians. Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya, Universitat de Barcelona. Haettu osoitteesta
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1000.9077&rep=rep1&type=pdf>

Vuokatti-Ruka Urheiluakatemia. 2018. Urheiluakatemia. Haettu osoitteesta
<http://www.vuokattirukaurheiluakatemia.fi/urheiluakatemia/urheiluakatemia>

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje ja kyselylomake.

Opiskelija- ja urheilijaidentiteettitutkimus

Hyvä opiskelija!

Tämän kyselyn avulla pyrin selvittämään sotkamolaisten yläkoululaisten, lukio laisten ja urheiluakatemiassa opiskelevien opiskelija- ja urheilijaidentiteetteihin yhteydessä olevia tekijöitä. Käytän kyselyn vastauksia kandidaatin tutkielmassani sekä myöhemmin Pro Gradu -tutkielmassani. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja tapahtuu nimettömästi. Kyselyaineisto käsitellään ja säilytetään luottamuksellisesti Jyväskylän yliopiston sisällä. Tutkimukseen vastaamiseen menee noin 10 minuuttia. Halukkaiden vastaajien kesken arvotaan 3 kappaletta 10e lahjakortteja Kahvila Makeaan.

Jos olet alaikäinen, tarvitset vastaamiseen suostumuksen huoltajaltasi. Saatekirjeen huoltajallesi löydät tämän kyselyn saateviestistä, linkistä tai QR-koodilla:

<https://peda.net/id/8cf55cf450f>

Jokainen vastaaja on tärkeä tutkimuksen onnistumisen kannalta. Kiitos vastauksista jo etukäteen!

Terveisin Kia Komulainen
kia.k.komulainen@student.jyu.fi
Opettajankoulutuslaitos, Jyväskylän yliopisto

Taustatiedot

Tässä osiossa kysytään taustatietojasi opiskelusta ja urheilusta. Muista vastata kaikkiin kysymyksiin!

Olen

- alaikäinen
- täysi-ikäinen

Olen (sukupuoli)

- nainen
- mies
- muu/en halua kertoa
-

Syntymävuosi

Opiskelupaikka

- yläkoulu
- lukio

Luokka-aste yläkoulussa

- 7 lk.
- 8 lk.
- 9 lk.

Vuosiluokka lukiossa

- 1. vuosikurssi
- 2. vuosikurssi
- 3. vuosikurssi
- 4. vuosikurssi

Asun opintojeni aikana Sotkamossa tai Vuokatissa

- Kyllä
  - En
  - En osaa/halua kertoa, miksi?
-

Asun opintojeni aikana vanhempieni/huoltajieni luona

- Kyllä
  - En
  - En osaa/halua kertoa, miksi?
-

Harrastan kilpaurheilua

- Kyllä
  - En
  - En osaa/halua kertoa, miksi?
-

Päälaajini on

--	--

Opiskelen urheiluakatemiassa

Kyllä

Ei

Urheilu ja harjoittelu

Tämä osio mittaa suhtautumistasi urheiluun ja harjoitteluun. Valitse numero, joka kuvaa väitettä omalla

kohdallasi parhaiten. Kysymyksiin ei ole oikeita tai väriä vastauksia.

Muista vastata kaikkiin kysymyksiin!

1 - ei sovi lainkaan, 7 - sopii täysin

Pidän itseäni urheilijana.

1 2 3 4 5 6 7

ei sovi lainkaan   sopii täysin

Minulla on monia urheiluun ja harjoitteluun liittyviä tavoitteita.

1 2 3 4 5 6 7

ei sovi lainkaan   sopii täysin

Monet ystäväistäni urheilevat ja harjoittelevat tavoitteellisesti.

1 2 3 4 5 6 7

ei sovi lainkaan   sopii täysin

Urheilu ja harjoittelu ovat tärkeintä elämässäni.

1 2 3 4 5 6 7

ei sovi lainkaan   sopii täysin

Ajattelen urheilua enemmän kuin muita asioita elämässäni.

1 2 3 4 5 6 7
ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Minun täytyy harjoitella ja kilpailla, jotta voin olla tyytyväinen itseeni.

1 2 3 4 5 6 7
ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Muut ihmiset pitävät minua urheilijana.

1 2 3 4 5 6 7
ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Olen tyytymätön itseeni, jos suoriudun kilpailuissa tai harjoituksissa huonosti.

1 2 3 4 5 6 7
ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Urheilu ja harjoittelu ovat ainoita tärkeitä asioita elämässäni.

1 2 3 4 5 6 7
ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Olisin masentunut, jos en voisi jatkaa urheilua ja harjoittelua.

1 2 3 4 5 6 7
ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Tämä osio mittaa suhdettasi kouluun ja opiskeluun. Valitse numero, joka kuvaa väitettä omalla kohdallasi parhaiten. Kysymyksiin ei ole oikeita tai väärä vastauksia.

Muista vastata kaikkiin kysymyksiin!

1-ei sovi lainkaan, 7-sopii täysin

Pidän itseäni ensisijaisesti koululaisena tai opiskelijana.

1 2 3 4 5 6 7

ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Minulla on useita kouluun ja opiskeluun liittyviä tavoitteita.

1 2 3 4 5 6 7

ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Suurin osa ystäväistäni käy koulua tai opiskelee.

1 2 3 4 5 6 7

ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Koulu ja opiskelu ovat tärkeintä elämässäni.

1 2 3 4 5 6 7

ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Ajattelen kouluun ja opiskeluun liittyviä asioita enemmän kuin muuta elämässäni.

1 2 3 4 5 6 7

ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Minun täytyy opiskella ja pärjätä koulussa, jotta voin olla tyytyväinen itseeni.

1 2 3 4 5 6 7

ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Olen muiden ihmisten mielestä hyvä koululainen/opiskelija.

1 2 3 4 5 6 7

ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Olen tyytymätön itseeni, jos en pärjää koulussa tai opinnoissani.

1 2 3 4 5 6 7

ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Koulu ja opiskelu ovat ainoita tärkeitä asioita elämässäni.

1 2 3 4 5 6 7

ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Olisin masentunut, jos en voisi jatkaa opiskelua.

1 2 3 4 5 6 7

ei sovi lainkaan _____ sopii täysin

Arvonta

Kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan 3 kpl 10€ lahjakorttia Kahvila Makeaan. Arvontaan osallistuminen on vapaaehtoista. Arvonnan yhteystietoja ei voi yhdistää kyselylomakkeiden tietoihin. Jos et halua osallistua arvontaan, jätä yhteystietokenttä tyhjäksi.

Arvonta suoritetaan 4.6.2018 ja voittajiin ollaan yhteydessä joko sähköpostitse tai puhelimitse.

Yhteystiedot

Nimi	
Matkapuhelin	
Sähköposti	

Palaute